

**KONSULTANT KRAJOWY
W DZIEDZINIE MEDYCYNY SĄDOWEJ
Prof. dr hab. n. med. Barbara Świątek**

**Katedra Medycyny Sądowej
Akademii Medycznej we Wrocławiu**

ul. J. Mikulicza-Radeckiego 4
50-368 WROCLAW
fax (071) 784-00-95, tel. (071) 784-14-58, 60

p. Wojcik

Departament Organizacji Ochrony Zdrowia
2008 -10- 20
Znak sprawy..... przekazano..... <i>8210</i>

**Szanowny Pan Dyrektor
Piotr Warczyński
Ministerstwo Zdrowia
Departament Organizacji Ochrony Zdrowia
ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa**

Data pisma: 23.09.2008 r. Wasz znak: MZ-ZOZ-051-15493-1/EW/08 Nasz znak: KK/9/08 Data: 10.10.2008 r.

Szanowny Panie Dyrektorze

Potwierdzam, za pismem Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka z dnia 08.09.2008 r., dołączonego do pisma Ministerstwa, że „w zakresie procedur postępowania ze zwłokami ludzkimi po sekcji sądowo-lekarskiej istnieje jedynie pewien zwyczajowo przyjęty sposób działania”.

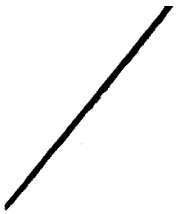
Istnieją przepisy określające sposób postępowania ze zwłokami osób zmarłych w szpitalach, a mianowicie:

1. Ustawa o zakładach opieki zdrowotnej z dnia 30.08.1991 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 91, poz. 408 z licznymi zmianami).

Ustęp 25a stanowi:

W razie śmierci pacjentów w szpitalu szpital ma obowiązek należycie przygotować zwłoki, w celu ich wydania osobom uprawnionym do pochowania.

2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie postępowania ze zwłokami osób zmarłych w szpitalu z dnia 31.10.2006 r. (Dz. U. Nr 203, poz. 1503),

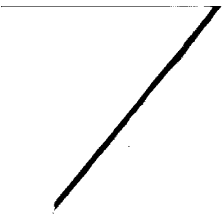

będące aktem wykonawczym do przywołanego powyżej artykułu ustawy stanowi:

§ 6.1 Osoba wskazana w regulaminie porządkowym szpitala jest obowiązana zwłoki osoby zmarłej umyć, ubrać i wydać osobie uprawnionej do ich pochowania w stanie zapewniającym zachowanie godności należnej osobie zmarłej.

Powyższe przepisy nie regulują sposobu postępowania w razie wykonania patomorfologicznej sekcji zwłok osoby zmarłej w szpitalu. Regulować to powinny regulaminy wewnętrzne szpitali. Regulaminy szpitalne, zawarte w Instrukcji nr 35/61 Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 9 czerwca 1961 r. (LRS04-10/61) w sprawie regulaminów (Dz. Urz. MZiOS nr 13, poz. 89 z późniejszymi zmianami) straciły moc w 1991 r. W powyższych Regulaminach znajdowały się następujące wytyczne, dotyczące reguł postępowania ze zwłokami osób zmarłych w szpitalach:

- Regulamin postępowania w razie śmierci chorego w szpitalu:
 - §18.1. Zwłoki po dokonaniu sekcji mogą być wydane bezzwłocznie na pochowanie.
 - §20. Personel szpitala obowiązany jest zwłoki osób zmarłych w szpitalu przed włożeniem do trumny umyć, ogolić, ubrać w odzież dostarczoną przez osoby uprawnione do pochowania bądź w odzież, w której zmarły przybył do szpitala.
- Regulamin Pracowni Anatomopatologicznej Szpitala:
 - §9.2. Po przeprowadzeniu sekcji i doprowadzeniu zwłok do należytego wyglądu należy zwłoki ubrać i przenieść do pomieszczenia przedpogrzebowego, gdzie pozostają do czasu pochowania.
- Regulamin Pracy Pomocnika Sekcyjnego pracowni anatomopatologicznej:
 - §2. Do obowiązków pomocnika sekcyjnego w szczególności należy: przygotowanie zwłok przed wydaniem ich osobom upoważnionym.

Odnośnie sekcji sądowo-lekarskiej obowiązywało w przeszłości Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 lipca 1929 r. o wykonywaniu oględzin sądowo-lekarskich zwłok ludzkich (Dz. Urz. Min. Spraw. Wew. nr 14 z 15 lipca 1929 r.) – było ono rozporządzeniem wykonawczym do art. 651 obowiązującego wówczas kodeksu postępowania karnego. W 1969 r. i 1997 r. gdy wchodziły w życie kolejne Kodeksy Postępowania Karnego nie zostało powyższe rozporządzenie uchylone w przepisach wprowadzających. Z tych powodów ważność przywołanego przepisu jest kontrowersyjna. W przepisie tym, regulującym bardzo szczegółowo wszystkie aspekty dotyczące przeprowadzenia sekcji sądowo-lekarskiej nie odniesiono się w ogóle do postępowania ze zwłokami po sekcji.

Drugim, aktualnym przepisem jest Rekomendacja Nr R (99) 3 w sprawie harmonizacji przepisów dotyczących sądowo-lekarskich sekcji zwłok wraz z memorandum wyjaśniającym CDBI/IN (99)7, Strasburg 23 marca 1999 r. – rekomendacja ta została przyjęta przez Komitet Ministrów w dniu 2 lutego 1999 r. na 658-ym posiedzeniu Zastępców Ministrów, ale jak poinformował nas Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Zbigniew Wrona – „Rekomendacja ta nie ma prawnie wiążącego charakteru dla państw członkowskich Rady Europy” (pismo z dnia 12.09.2008 r. – DL-P-V-023-162/08).

W Rekomendacji tej, na podstawie artykułu 15b Statutu Rady Europy przyjęto:

1. Wydanie zwłok: po przeprowadzeniu sądowo-lekarskiej sekcji zwłok, biegli powinni zadbać, aby zwłoki zostały zwrócone w godnym stanie.

Rekomendacja podkreśla potrzebę wydania zwłok w godnym stanie zaraz po zakończeniu procedury medyczno-prawnej sekcji zwłok. Jednakże pojęcie „godnego stanu” jest ściśle związane z konkretnymi okolicznościami danego przypadku. Eksperti medyczno-prawni powinni dążyć do wydania ciała w stanie

godnym mając zwłaszcza na względzie stan ciała przed rozpoczęciem procedury medyczno-prawnej sekcji zwłok.

W żadnym zatem przepisie nie ujęto dokładnych procedur regulujących postępowanie ze zwłokami poddanymi sekcji sądowo-lekarskiej. Moim zdaniem opracowanie takich reguł, w związku z różnorodnością okoliczności gwałtownych śmierci, nie jest możliwe bez ingerowania w uprawnienia prokuratora zlecającego i nadzorującego sekcję sądowo-lekarską. Służymy jednakże naszym doświadczeniem przy ewentualnych pracach nad stosownymi przepisami.

Barbara Świątek

Prof. dr hab. n/med. Barbara Świątek

Barbara Świątek
Konsultant Krajowy
w dziedzinie Medycyny Sądowej